

Didàctica de la Música a l'Educació Secundària

INTRODUCCIÓ, DEFINICIÓ i OBJECTIUS

La LOGSE inclou una major presència de la Música a l'ensenyament secundari, demanda llargament reclamada no només des dels sectors professionals de la música sinó també des dels de la pedagogia per entendre aquest ensenyament com a primordial en la formació global de la persona, en un procés que intenta equiparar-nos a altres països del nostre entorn on la consideració social de la música, i un exemple n'és el volum i la qualitat dels concerts que són en tot moment a l'abast del públic que clarament és molt més alt.

Una de les dificultats amb què aquesta iniciativa legislativa ha topat és la dels professionals que han d'impartir l'assignatura. Sense detriment del que es despren de les homologacions professionals indispensables per fer de docent en l'ensenyament secundari en un nivell de total igualtat amb els professionals de les altres matèries, la configuració del cos d'ensenyants de la matèria de Música a Secundària ha sorgit en aquests primers anys de diversos orígens i/o s'han fet adaptacions segons les necessitats de cada centre.

Són les situacions de novetat o de necessitat les que han fet avançar les didàctiques. Un dels casos més notoris ha estat el de la didàctica de l'idioma anglès davant l'enorme demanda que va representar primer la massiva immigració de gent de la més diversa procedència cap als Estats Units i, posteriorment, la implantació d'aquest idioma en el llenguatge informàtic. En la música estem vivint ara en el nostre país un moment una mica semblant, si bé força desordenat, en el que cada professional experimenta en base a la seva experiència i s'imposen grans dosi d'interrelació d'iniciatives...

Cal harmonitzar la tipologia d'aquest professional i dotar-lo de recursos tan de primera mà com de l'ideari que la reforma respira. La necessitat, doncs, de desenvolupar una Didàctica és més crucial que mai.

CONTINGUTS o TEMARI

1. La Música dins del Currículum de Secundària
 - 1.1. La Reforma de l'Ensenyament a Secundària. Marc Legal.
 - 1.2. Definició clara de la missió de l'assignatura de Música a la ESO
 - 1.2.1. El fet musical entès com a formació individual. Concentració
 - 1.2.2. El fet musical entès com a realització d'un projecte col·lectiu
Treball en grup.
 - 1.3. Estructura del Currículum: continguts i objectius terminals
 - 1.4. Els tres nivells de concreció. La programació
 - 1.5. Crèdits: Nombre i tipus
 - 1.5.1. Distribució de temes segons crèdits, cursos i cicles

- 1.5.2. Temes susceptibles de convertir-se en crèdits variables (Jazz, Rock, Creació...)
 - 1.5.3. Temes Monogràfics dins dels crèdits comuns: Mitjans de comunicació, Instruments, Història de la Música amb exemples...
 - 1.6. Valoració de la matèria a nivell d'igualtat que qualsevol altra
2. Condicions desitjables en un docent de Música a Secundària. Mestre o Músic?
 - 2.1. Bagatge musical (teòric, instrumental...)
 - 2.2. Bagatge psicològic: coneixement del perfil de l'etapa d'edat dels alumnes de Secundària i dels seus interessos genèrics
 - 2.3. Bagatge pedagògic: coneixement de recursos i tècniques genèrics docents
3. Repas als Continguts
 - 3.1. Anàlisi del fenomen sonor
 - 3.2. Anàlisi del fenomen musical
 - 3.3. Estudi de les Relacions de durada
 - 3.4. Estudi de les Relacions d'altures
 - 3.5. Estudi de les Relacions d'Intensitat
 - 3.6. Lectura i Escripció musicals
 - 3.7. Anàlisi auditiu
 - 3.8. Creació
 - 3.9. Història de la Música
 - 3.10. Instruments
 - 3.11. Educació de la veu
 - 3.12. Audició
4. Dificultats habituals
 - 4.1. Paradoxa de l'ensenyament artístic en el marc escolar
 - 4.2. Posició inicial dels alumnes en contra (pares i professors també)
 - 4.3. Radical diferència d'interessos entre els alumnes respecte la música i l'art
 - 4.4. Material insuficient, antic, en mal estat
 - 4.5. Harmonització del funcionament de l'assignatura de Música sota els patrons d'altres assignatures tradicionalment considerades "més importants"
5. Recursos per a la docència
 - 5.1. Educació de l'oïda i de la percepció auditiva. Exemples progressius
 - 5.2. Educació del gaudi auditiu, el gust i la formació de criteris de valoració estètica. Obertura i actitud positives
 - 5.3. Educació de l'expressió sobre les percepcions rebudes
 - 5.4. Reconeixement de sensacions que permetin el pas del coneixement sensorial a l'intel·lectual o estructural
 - 5.5. Pràctica vocal

- 5.6. La Història de la Música (en el sentit més ampli: Clàssica, Jazz, Rock...) al servei del progressiu coneixement d'estructures musicals més complexes
- 5.7. Creació musical a l'aula. Individual o en grup Creativitat. Compartir experiències amb els alumnes. Músiques actuals.
- 5.8. Interrelacionar constantment totes les arts
- 5.9. Reconèixer els trets culturals i les tradicions del grup social al que es pertany
- 5.10. Transversalitat. Servei i interrelació amb les altres matèries
- 5.11. Seguiment de l'actualitat musical
- 5.12. Pautes per a la confecció de material d'arxiu de classe de primera mà.
- 5.13. Estructures fixes de funcionament de la classe
- 5.14. Seqüenciació segons temes i activitats
- 5.15. Sortides a Sessions Musicals, Assajos o Concerts. Pautes per a una bona tria.

METODOLOGIA, PROCEDIMENTS i VALORS

Abans de res, la metodologia d'una assignatura que té la pretensió de formar futurs professors de Música a Secundària ha de traspuar constantment orgull de pertinença al gremi i ha de fomentar la confiança en un mateix. L'encaix d'aquest professional en el sistema és una mica més complex que el que es suscita en les altres matèries. El professor de música, amb l'ajut, segons i com, del de plàstica i dels de literatura, és l'abanderat de les matèries artístiques dins del poc propici ambient de l'Institut. Constantment ha de defensar la seva especificitat i independència mentre que simultàniament ha de reivindicar una valoració de la seva matèria a nivell d'igualtat que qualsevol altra. Per exemple, no ha de permetre que se li escatimin materials i prestacions imprescindibles i no renunciabls com unes bones condicions acústiques de la seva aula i un bon material de reproducció de música.

Com a representant de la tolerància i l'obertura de ment el professor de música a la Secundària ha d'escoltar les preferències dels alumnes amb total respecte i tallar de soca-rel tota manifestació d'intransigència estètica. Ha d'interrelacionar constantment totes les arts i mostrar-se respectuós davant totes les formes d'expressió artística. Ha de ser mescla i síntesi dels diferents estils musicals i ha d'estar al corrent de l'actualitat, seguir les novetats, els concerts, els programes de ràdio, televisions, revistes...

Seria convenient articular un petit *practicum* per a cada alumne, per exemple una setmana o temps equivalent de 8 o 10 hores, d'assistència a classes reals d'un docent de l'especialitat en un institut de la ESO. Amb posterioritat caldria confeccionar-ne una memòria, descriptiva i crítica.

No se m'acut res de més formatiu, res més globalment enriquidor que la música. No hi ha cap altra matèria que accedeixi al nostre cervell de manera més directa,

saltant-se tota mena de trabes normatives o de filtres intel·lectuals. Conseqüentment, tampoc no hi ha res de més “perillós”.

S'adjunten dos escrits (annexos núm. 9 i 10) que encara insisteixen sobre aquesta temàtica. El primer especula, sota el format d'un exemple, sobre la disposició i actitud del professor, i el segon tracta del tema de la manca d'hàbit per escoltar, no només música sino qualsevol discurs que precisi d'un mínim d'atenció.

L'annex núm.11 és un esbós de temari marc per a la Secundària

AVALUACIÓ

En base als objectius i la metodologia ja exposats, l'avaluació, en qualsevol cas contínua, es concreta en dos nivells: un examen i un treball expositiu.

Dins la prova escrita han de conèixer-hi preguntes amb respostes curtes inequívokes, d'altres que precisin una breu explicació i d'altres que siguin camp obert a una exposició més àmplia que interrelacioni diverses parts de la matèria. Moltes de les preguntes vindran donades no només per un text escrit sinó per fragments d'audició.

En aquest cas, el treball expositiu seria en gran part la memòria del *practicum*. També seria altament recomenable que cada alumne pogués realitzar una classe pràctica davant d'alumnes reals. En darrer cas pot fer-se un simulacre amb els companys exercint d'alumnes. Tota la teoria apresada i/o intel·lectualment assumida no té cap interès si fracassa en el moment d'afrontar una classe de veritat.

BIBLIOGRAFIA

- GARDNER, H.: Arte, Mente, Cerebro. Ed.Paidós. Buenos Aires, 1987
HINDEMITH, P.: Armonia Tradicional. Editorial Ricordi
KAROLYI, O.: Introducción a la música. Alianza Editorial. Madrid, 1976
LLINAS, J.: La música a través de la historia. Aula Abierta Salvat. Madrid 1982
MARTINEZ GOMEZ, B.: Música en secundaria (2 vol.). Real Musical. Madrid 1992
SOLER, J.: Fuga, tècnica e història. Antoni Bosch Ed. Barcelona 1989.
VILAR, J.M.: Recursos per aprendre a escoltar la música. Ass.Mestres Rosa Sensat. BCN 1994
WILLEMS, E.: El valor humano de la Educación Musical. Paidós Studio, Barcelona, 1981